

Dr. Ferda EREREN

Ferda Erenen 1958 Ünye doğumlu. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde öğrenci olduğu yıllarda halk müziği çalışmalarına başladı. İstanbul Üniversitesi Halk Müziği Topluluğu'nda Orhan Dağlı ile daha sonra da Yavuz Top ile bağlama çalıştı. 1978-81 yıllarında Özgürlük Türküsü topluluğunu çalıştıran Erenen, mecburi hizmet ve askerlik nedeniyle ara verdiği müzik çalışmalarına, 1990 yılında eşi Sevinç Erenen ile birlikte yaptığı "Kanadım Değdi Sevdaya" adlı albüm ile yeniden döndü ve bu yıllarda Perihan Önder Ridder ile armoni çalıştı. 1992-94 yılları arasında İstanbul Büyükşehir Belediyesi çalışanlarından oluşan Çoksesli Halk Müziği Korosu'nu kurdu ve yönetti. Bu yıllarda oluşturduğu çoksesli halk müziği topluluğuna 1994 yılında Üç Deniz adını vererek çalışmalarını sürdürdü. Yine bu yıllarda önce Zuhal Özcengiz'den, daha sonra da 2 yıl süreyle Prof.Dr.Güzin Gürel'den şan dersleri aldı. "Orkestra, Bağlama ve Ses için Türküler" ve "Halk Müziği Koroları için Çoksesli Türküler" adlı iki kitabı yayınlanan Dr. Erenen'in çocuk müziği çalışmaları da bulunuyor ve bu konuda iki cd-kitabı yayınlanmayı bekliyor.

'Sanata Gönül Verenler' köşemizin bu ayki konuğu Dr. Ferda Erenen, eşi Sevinç Hanım ile birlikte Kuruçeşme'de stüdyoya dönüştürdüğü Bizans döneminden kalma bir mahzende müzik çalışmalarını sürdürüyor. Bu tarihi mekanda gerçekleştirdiğimiz röportajımız gibi Dr. Erenen, burada yaptığı tüm müzik çalışmalarından ayrı bir keyif aldığını söylüyor...

ACME: Müziğe olan ilginiz nasıl başladı ne zamandan bu yana müzikle iç içe yaşıyorsunuz?

Dr. Ferda EREREN: Karadenizliyim, Ordu-Ünye köylerinde müzikle ilgili bir şey yoktur. Sahilde vardır ama yüksek kesimlerde maalesef. İlkokul ve ortaokulu köyde okudum. O zamanlar müzikle ilgili hiç bilgim yoktu. Lisede bir merakla başladı. Bağlama ile tanıştım. Daha sonra üniversiteye gelince burada başka bir ortam geniş olanaklar. İstanbul Üniversitesi Medikososyal Korosu'na katıldım. Üniversitenin son yıllarında koroda okuyup yazarken, halk müziğini kim biliyorsa ondan gidip öğrenmek lazım dedim. Yavuz Top'un ders-

hanesi vardı o zaman bir süre onunla çalıştık. Okulu bitirdikten sonra mecburi hizmet geldi. Diyarbakır Ergani'ye giderken, Yavuz Top'un aracılığıyla TRT arşivinden notalar aldım. Askerlikten sonra da buraya tekrar geldik. Küçük bir orkestra şeklinde eşimle gitar ve bağlamayla birşeyler yaptık. Fakat çalışmalarımızın hafif müzik tarzında olmasını istemedik. Türkü ise ya türkü gibi söyleyelim ya da hakikaten bir orkestra olsun derken ilk olarak "Kanadım Değdi Sevdaya" albümünü yaptık. 1989-90 yılında yaptığımız bir kayıttır. O zamanki teknoloji ile analog bir kayıttı. Hoş bir şey oldu. Sevinç vokal yapıyor, ben söylüyordum. Ardından topluluk kurduk. Bu sırada da bir hoca

bulup, iki yıl kadar armoni dersi aldım. Bu birikimle de orkestra biraz daha toparlandı. 1994 yılında “Üç Deniz” adını aldık. 1995-96’da “Yağmurlar Dinmeden Gel” albümünü yaptık. Bunlar hep küçük bütçeli işler olduğu için tam istediğimiz şeyi elde edemiyorduk. Hem vakit, hem nakit yoktu. Sonra orkestra daha fazla büyüdü. Bu arada ben çocuk müziğine de merak sardım. Çocuk şarkıları yapmıştım 3-4 sene önce onu da albüm haline getirdik. Şimdi ise yapımcı belgesi aldık ve yeniden başa döner gibi tüm albümlerimizin kayıtlarını elden geçiyoruz. Önce “Yağmurlar Dinmeden Gel” albümünün kayıtlarını düzelttim. Yine geçen yıl burada Tamas Kiss ile gerçekleştirdiğimiz Trubadur Şarkıları’ndan oluşan konseri kaydedip, albüm haline getirdik. Trubadur Orta Çağ saray müziği. Saraydan saraya gezip şarkılar söyleyen topluluk şarkıları. Birazcık bizim orta oyundaki gibi tiyatro tarafı da var. Tamas Kiss de dünya çapında bir isim.

Şimdi ise çocuk müziği albümümüzün ikincisini yaptık ve bunu piyano için resimli-notalı kitap haline getirdik. Okul öncesi çocuklar için hayvanlarla ilgili tamamen oyun haline getirilebilecek çalışmalar var içerisinde. Konserlerde zaten oyun haline getiriyorum. Mesela hayvan kostümleri giydireyoruz, interaktif çocuk müziği tarzında bir çalışma oluyor. Şarkıları hem playback, hem de söylenilmiş şekli ile albüme koyduk. Çünkü okullarda yuvalarda hocalar söyletmek için eşlik edecek birini bulamıyor. Albümden müziği çalınarak üstüne çocuklara söylettirilecek şekilde bir faaliyet olmuş olacak. Kitap da piyano için yardımcı olacak çocuklara. Şarkıyı dinleyip kitaptan notaları çıkarabilecekler.

ACME: Üç Deniz Topluluğu’ndan biraz bahseder misiniz?

Dr. Ferda EREREN: Üç Deniz olarak bu yıl 15. yılımızı kutlayacağız. Yaptığımız halk müziğini küçük bir senfoni orkestrası ile sunmak. Fakat dikkat ettiğimiz asıl şey türküyü türkü gibi seslendirmek. Türkülükten çıkarmamaya çalışıyoruz. Türkü tadı gitmiyor. 15 yıldır dinleyenlerden aldığımız tepki de bu yönde; halk müziği olacaksa böyle olması lazım. Parasal anlamda amatör bir şekilde yürütüyoruz. Şu an 18 kişiden oluşuyor topluluğumuz. Topluluğa katılımda; örneğin biri viyola çalıyor. Sizinle çalışabilir miyim? diye geliyor. Topluluğa katılmış oluyor o yüzden grup adı vermedik Üç Deniz topluluğu dedik. Katılabilen katılıyor, ayrılıyor, tekrar gelebiliyor. Ticari bir şeyi de olmadığı için çatışma gibi bir şeyde yok ama tabii Türkiye’de isim yapmak sesinizi duyarmak çok zor. Ben hep söylüyorum eskiden daha kolaydı şimdi tamamen parasal reklama dönüştü. Bütçeniz varsa reklam için onunla tanıtıyorsunuz yoksa öyle kendi kendine gidiyor. Üç deniz’de kurucu olarak ben, eşim Sevinç ve bir doktor arkadaşım Erdal Şalikoğlu, öğretmen arkadaşlarımız ve öğrenciler var. Profesyonel müzisyen olan da var, amatör olan da. Ama ortak nokta herkesin müziği bilen insanlar olması, önüne notayı aldığı anda hepsinin çalabilmesi. Parasal anlamda amatör fakat müzik anlamında profesyonel bir grubumuz var.

ACME: Albümlerinizden kısaca bahsettiniz. Devam eden albüm çalışmaları ne durumda?

Dr. Ferda EREREN: Albümleri az basıyoruz. Müzik marketlere de dağıtıyoruz ama çok satacağını düşündükleri albümlere daha çok yer vermek istiyorlar. Büyük market zincirleri tanınmış isim istiyor. Şu sıra tanıtımla pek uğraşmıyoruz eski albümlerimizi elden geçirip yeniden çıkaralım istiyoruz. Çocuk müziği albümü gibi başka çalışmalarımız var. Psikiyatri Derneği’nin düzenlediği bir Psikiyatri Kongresi’nde konser verdik. Türkiye’nin çevresindeki ülkelerin katılımıyla gerçekleştiği için, o ülkelerin halk müziklerinden birer tane örneği bizim halk müziğimizle ilişkilendirilerek örneğin Bulgaristan’dan bir halk müziğini bizim bir

Sanata Gönül Verenler

halk türkümüzün benzeri ile birleştirerek sunduk. Bu konserin de kaydını alıp cd'sini dağıtmıştık. Kongre süreci hızlı olduğu için acele bir çalışma olmuştu. Onu da diğerleri gibi yeniden düzenleyip, yeni baştan piyasaya çıkarmak istiyorum. Dolayısıyla 4-5 tane orkestra albümü, 2 tane çocuk müziği albümünü yeniden toparlayıp sonra bir tanıtıma yöneleceğiz.

ACME: Müzik çalışmalarınıza da burada bu tarihi mekanda konuklarınızı ağırlayarak devam ediyorsunuz. Yeni projeleriniz var mı?

Dr. Ferda EREREN: Eylül-ekim gibi burada 3-5 gün müzik şenliği gibi bir şey düzenlemek istiyoruz. Bu şenlik süresinde müzik yayınları, kitaplar ve dergileri toparlayıp ayrıca söyleşiler yaparak bizim gibi küçük ve adını duyuramamış toplulukları çağırıp, küçük konserler vermelerini sağlayacak bir şenlik yapmak gibi bir niyetimiz var. Bizim tanıtımımızla birlikte bizim gibi topluluklara bir platform olanağı yaratılacak. Biz önce üretiyoruz, tanıtıma paramız kalmıyor. Fakat bir şekilde çözeceğiz bunların hepsi maaşlardan artan paralarla yapılan işler. Şu an altından kalkıyoruz. Kapağını kendimiz yapıyoruz, kayıtlarını herşeyini yapıp sadece matbaya para verdiğimiz için şimdilik başarabiliyoruz. Yoksa aslında ciddi para gerektiren işler bunlar.

ACME: Hem doktorluğu hem de müziği bırakamıyorsunuz. İkisini birden sürdürmek zor olmuyor mu. Nasıl geçiyor günleriniz?

Dr. Ferda EREREN: Bu iki meslek birbirinden farklı alanlarda olduğu için üretim olarak birini yaparken diğerini de yapmak bana göre beyni rahatlatıyor ve kolay geliyor. Yani saat 2-3'e kadar hastalarla uğraştıktan sonra buraya gelip, müzik yaparken dinleniyorum. Bugün yoruldu ben çok hasta baktım veya çok müzik yaptım diğerini yapmayayım dediğim zaman duramıyorum. Birinden birine haksızlık yapmışım gibi oluyor, ikisinden de vazgeçemiyorum. Birini yaptığım zaman diğerini yapma ihtiyacım oluyor. Fakat bu tempo hem iyi hem kötü. Kötüsü zamanın nasıl geçtiğini anlamıyorum. Bu arada bir teori uydurdum; "dünya hızlı dönüyor, bize söylemiyor" diye. Okuyacak vak-

tim kalmıyor en kötüsü de o. Fakat şimdi biraz düze çıkardık gibi.

ACME: Grup çalışmalarınızda problem yaşıyor musunuz?

Dr. Ferda EREREN: Bizi zorlayan konu maddi konulardan öte prova yapacağız diyelim topluluktaki her bireyin ailesi, bebeği var, kimisinin okul çağında çocuğu var. 6 yaşından tutun da her yaşta grup üyemiz var. En yaşlıları ben ve Erdal bey. En çok trafikten ve evdeki durumlarından prova ya gelemiyor insanlar. Onun için albüm işini daha çok hızlandırıp, insanlara daha çok ulaşalım hatta başarabilirsek internetten yayacak şekilde konser yapalım diye düşünüyoruz. Ya da yılda az sayıda büyük bir konser yapalım diyoruz. Aynı zamanda yurtdışında bizim gibi gruplar var. Otantik-modern arası çalışmalar yapan toplulukları buraya çağıralım, beraber konser yapalım gibi bir fikrimiz de var. 4 yıl önce Kiss Tamas'ın gelmesiyle doğdu bu fikir. "Türküleşme" diyelim adına dedik. Birincisini yaptık, güzel oldu. Sonra Bulgaristan'dan bir grup getirdik. Komiti Efeler adındaki bu topluluk da Bulgar Halk Müziği yapıyor. Üçüncüsü ise Romanya'dan İza adlı gruptu. Bu yıl yine sonbaharda ya Makedonya ya da Yunanistan düşünüyoruz. Fakat maddi olarak yine zorlanıyoruz. Salon bulamıyoruz, tiyatro salonları sezonluk kapalı oluyor, sponsorlar olmuyor. Bunların hepsi başlı başına bir proje tabi.

ACME: Şu an Üç Deniz topluluğu kaç kişiden oluşuyor?

Dr. Ferda EREREN: Şu an 18 kişi ama çocuklarla 22 kişi oluyor. İstanbul dışına gittiğimizde 7-8 kişiye indirebiliyoruz. Eşim de viyolonsel çaldığı için

onunla iki sesli düet yaptığımız oluyor. Hiç olmazsa ben bağlamamı alıp gidiyorum. Turne olmuyor ancak şenliklere gidiyoruz. Tekirdağ, Edirne, Bergama gibi bir çok yere gittik. Bu arada Aya İrini’de halk müziği konseri yapan ilk ekip biziz sanıyorum. Belki de son ekiptik. 1999’un Kasım ayıydı, soğuğa rağmen iki saat güzel bir konser yaptık.

ACME: Üç Deniz topluluğu küçük bir orkestra gibi, hangi enstrümanlar var ekipte?

Dr. Ferda EREREN: Ben bağlama çalıyorum ama orkestrada türkü düzenlemelerini de yapıyorum. Kontrbas var, 2 tane viyola, 4 tane keman, obua, klarnet, trampet, zaman zaman da piyano oluyor. 3-4 tane bağlama ve ritim sazlar var. Ben solist olarak söylüyorum, eşim de söylüyor. O sırada arkadaşlar vokal yapabiliyor. Bir de idealim var. Aslında Türkiye’de çok fazla enstrüman çalan ve hatta çalmış bıkmış çokça kişi var. Bu kişilere bir çağrı yapıp, toplu bir halk müziği konseri yapma isteğim var. Bizim gibi başka insanlar da yapsın isterim. Çok cephe olduğu zaman tanıtım da zayıf kalıyor tabi.

ACME: Beste yapıyor musunuz?

Dr. Ferda EREREN: Beste yapıyorum evet. Çocuk müziklerinin hepsi bana ait, 1-2-3 yaş için yaptım. Diğer albümlerde türkülerle besteleri iç içe türküyü yeni baştan yapar gibi yapıyorum. “Yağmurlar Dinmeden Gel” var, bir taraftan beste çalışmalarını da devam ediyor. Şiir bestelerdim bir ara çok uğraştım. Sonra dedim ki çok büyük şairler ve şiirleri var. Bunları besteleyince şiire birşey katıyor musunuz-katmıyor musunuz? Katmıyorsa eğer, şiirin düzeyini aşağı düşürür. Ne yapayım kendim söz yazayım dedim. Tam bir şiir olmasa bile hiç olmazsa müzik şiiri, şiir müziği taşımasın. İşte “Yağmurlar Dinmeden Gel” gibi çoğu şarkı sözlerini kendim yazıyorum.

ACME: Bireysel çalışmayı düşündünüz mü?

Dr. Ferda EREREN: Ancak topluluk olarak gidelemediğinde kendim yapmış oluyorum. Davetlerde bizde aynı anda iki ses yapmış da oluyoruz. Ama hep yapmak istediğim şu oldu bu yaşıma kadar ismim duyulsun diye değil, bir sürü büyük sanatçı geldi geçti. Ses ve yorumcu olarak benim is-

tediğim orkestra kültürü oluşturmak. Çok seslilik oluşsun diye. Yani akustik müzik olsun, hakikaten insanlar kemanın bağlamanın sesini tınısını duysun istedim.

ACME: Üç Deniz Topluluğu olarak konserlerinizde en çok albümlerde yer alan çalışmalara mı yer veriyorsunuz?

Dr. Ferda EREREN: Albümlerdeki türkülerini pek seslendirmiyoruz, onlar zaten artık bir albüm olmuş diye düşünerek konserlerde daha çok yeni çalışmalarımıza yer veriyoruz. Mesela geçen sonbahardaki konserde İstanbul müziklerine örnekler yaptık. Bir türkünün Ermenicesi, Rumcası vs. gibi nasıl söylendi ise geçmişte o örneklerini sunduk. Türkülerin daha çok kültürel tarafını vurgulayarak sunmaya çalışıyoruz.

ACME: Müzik dışında başka bir sanat dalına eğiliminiz oldu mu?

Dr. Ferda EREREN: Olur gibi oldu ama olmadı. Eskiden elim kalem tutardı resim yapardım. Sanat denilmez ama albüm kapaklarındaki grafikleri kendim yapıyorum, amatörce tabi. Halk oyunları ile ilgilendim bir zaman fakat gerçekten şimdilerde buna da zamanım yok.

ACME: Bizim aracılığımız ile hekimlerimize neler söylemek istersiniz?

Dr. Ferda EREREN: Önce klasik senfonik müziği dinlemeye, anlamaya çalışsınlar. O insana hakikaten yeni bakış sağlar, yorgunluğu alır. Mozart’ı otuz-kırk kez dinlersiniz ama dinledikçe bir şeyi keşfedersiniz. Klasik müzik bu, bize gelmez, bizi bozar diye sıradan laflar değil hakikaten bunda ne var diye düşünerek dinlemelerini tavsiye ederim. İkincisi müziği akustik dinlemeye çalışsınlar, enstrümanların çıplak sesini dinlesinler. Çok başka bir ses çıkıyor gerçekten. Daha doğal, teknolojik olarak değişime uğramamış sesler. Bizim olmamız şart değil, bizim gibi sanatın başka bir dalı da olabilir. Hakikaten hayatın gerçek yanları ile değişime uğratılmamış şeylere önem versinler. Gerçekten farklı bir şey olduğunu fark edecekler, medyada görmediklerini biraz daha görmeye çalışsınlar. 🎵